СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 82. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 26-го квітня 1945. No. 82. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, April 26, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ВІДКРИВАЄ КОНФЕРЕНЦІЮ БЕЗ НАЛАДНАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ СПРАВИ

У середу 25. квітня в годині 4.30 сполудня — згідно з часом для смуги над Тихим океаном президент Труман відкрив міжнародню конференцію для світової організації — ЮНСІО — промовою по радіо з Білого Дому у Вашингтоні. Саме тоді зібралися в будинку опери в Сан Франсиско делегати 46 держав, які були управнені брати участь у конференції. Не явилися лише делегати Польщі.

Заки відкрито конференцію йшли приспішені переговори у Вашингтоні між міністрами Трьох Потуг для осягнення згоди щодо складу польського уряду, але не договорилися до нічого. Представник Советів, міністер Вячеслав Молотов обстоював, щоб на конференцію запросити цей польський уряд, який створився в Люблині під опікою Советів, а який тепер перебуває в Варшаві; міністер Англії Антоні Іден і секретар Америки Едвард Стетиніюс стояли при угоді з Ялти, на підставі якої цей уряд має бути доповнений представниками інших польських груп. Молотов повідомив про не свій уряд в Москві і з тим виїхав на конференцію до Сан Франсиско.

НАСТРІЙ ДЕЛЕГАТІВ У САН ФРАНСИСКО.

У Сан Франсиско делегати вижидали вирішення польської справи на конференції Трьох потуг у Вашингтоні. Коли наспіли вісти, що не прийшло до згоди, пішли в рух ріжні поголоски про можливість невдачі міжнародньої конференції. Коли сюди прибув советський міністер Вячеслав Молотов, його вижидали численні делегати в готелю Сан Франсиско, де приміщена советська делегація. Та Молотов ледви показався в готелю, а потім поїхав у незнане місце. Це ще більше причинилося до поширення понурого настрою.

У місті стало звісне, що до пристані прибув ще перед тижнем советський корабель Смольний із деякими помічниками делегатів на конференцію та з советськими харчами й водкою. Одначе настрій поправився, коли секретар стейту Едвард Стетиніюс подав до відома ґазетярів точки, на які згодився Молотов у Вашингтоні перед виїздом до Сан Франсиско. Це точки, які поставили китайські делегати: 1. Чартер міжнародньої організації має ясно ствердити, що полагодження міжнародніх спорів мусить бути переведене на підставі засад справедливости й міжнародного права; 2. асамблея має обовязок дати ініціятиву і доручення для розвитку або для поправок міжнародного права; 3. економічна й суспільна рада має виразно подбати про співпрацю в справах освіти й інших культурних справах.

Тому, що секретар Стетиніюс був у веселім настрою заки зачав читати вичислені точки, ґазетярі й делегати швидко зрозуміли, що советська делегація візьме участь у конференції і витриває в ній аж до кінця.

ЗМЕНШАЮТЬ ХАРЧОВІ ПАЙКИ ДЛЯ НІМЕЦЬКИХ ПЛІННИКІВ.

Директор постачання воєнних харчів, полковник Клинтон Гаролд виявив у Ню Йорку, що американська військова команда рішилася зменшити харчові пайки для німецьких воєнних плінників. Це робиться у відплату за знущання німців над американськими воєнними плінниками в Німеччині. Департамент війни у Вашингтоні оприлюднив, що вже перед кількома тижнями пішов розпорядок до управителів таборів німецьких воєнних плінників у Злучених Державах, щоб там перевести зміни в харчових пайках тому, що в Злучених Державах відчувається недостачу харчових припасів.

СЕНАТ ПРОТИ ПОБОРУ 18-ЛІТНИХ ДО ВІЙСЬКА.

Сенат у Вашингтоні приняв 50 голосами проти 25 поправку до поборового закону в тому напрямі, щоб не вільно було покликати до військової служби хлопців, які не покінчили 18 літ життя. Так само принято постанову, щоб не висилати на війну вояків, які не перебули принаймні 6 місячного вишколу.

ЧИСЛО НІҐРІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Цензусове Бюро у Вашингтоні виявило, що населення ніґрів у Злучених Державах в році 1940. дійшло до 12,865,518 душ. Ця цифра виказує, що між роками 1900. і 1940. число ніґрів майже подвоїлося, бо зросло на 45.6 відсотків. Найбільше ніґрів жиє в стейті Джорджія, де вони дають 46 відсотків населення. Великий відсоток дають потім стейти Мисисипі, Савт Каролайна, Алабама, Вирджінія і Луїзіяна.

Америка має втримати провід у світі — домагання Сомнера Велеса

Бувший підсекретар стейту Сомнер Велес оприлюднив свої погляди на працю й заслуги небіжчика президента Френклина Делано Рузвелта у своїй черговій синдикованій статті і приходить до висновку, що Рузвелт був одним з найспосібніших президентів, а найліпшим знавцем міждержавніх відносин із усіх президентів Америки. Як такий він зазнавав великої пошани в цілому світі і на нього покладало великі надії усе людство. З ним зискала на повазі теж і Америка.

Велес твердить, що Злучені Держави мають продовжувати замисли Рузвелта і перевести міжнародню організацію для забезпеки миру. „Злучені Держави не можуть стриматися від дальшого проводу у світі та від ініціятиви, яку дав Ф. Д. Рузвелт, який одухови заграничну політику Америки" — твердить Велес.

ПІВДЕННО-АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВИ НАДІЮТЬСЯ ЗГОДИ МІЖ АРГЕНТИНОЮ Й СОВЄТАМИ

У Сан Франсиско зійшлися делегати 19 південно-американських републик для передумання своїх плянів на міжнародню конференцію. Вони обговорили теж підносини між Аргентиною й Советами й висловлюють переконання, що між обома державами прийде до навязання дипльоматичних взаємин упродовж найближчої доби. Між Аргентиною й Советами не було дипльоматичних звязків від коли большевики прийшли до влади в Росії, і щойно перед місяцем Аргентина вислала до Советів пропозицію навязати взаємини.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ДІСТАЛИ 200 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ З ФРАНЦІЇ

Американський Ленд-Ліз дуже допоміг Франції у веденню війни проти Німеччини, як це виказує Адміністратор Чужинної Економії Ліо Т. Кравлі. Він каже, що від 1. січня б. р. з Америки до Франції відправлено 30 кораблів з набором вартости $40,000,000. У наборі нема ні амуніції ні зброї, бо це висилається окремо. У висилці є такі матеріяли, як залізничий виряд, машини для вдібудови промислу, копалень і для засіву піль. Крім цього приготовляють дальші корабельні висилки. Американським вирядом узброєно французьку армію в числі 225,000 вояків і 15,000 летунів. Французький уряд передав Америці на підставі Ленд-Лізу матеріяли й обслугу вартости $200,000,000. Є це вчасти матеріяли для американської армії, а вчасти праця виконана французькими робітниками в хосен Америки.

ПЕТЕН ЗДАЄТЬСЯ ФРАНЦУЗЬКОМУ УРЯДОВИ

Вміру того, як аліянтські війська почали зближатися до східних границь Німеччини, не стало схоронища різним німецьким коляборціоністам. Тому багатьох з них пробує тепер передістатися до Швайцарії та заховатися перед переслідуванням земляків.

До швайцарського уряду зголосилися по право схоронища французькі коляборціоністи з уряду в Віші: Ляваль, Деа, Лішер та інші. Швайцарський уряд відмовив їм усім права схоронища в Швайцарії, а приняв одного тільки Петена, котрий заявив свою згоду на те, аби Швайцарія його видала Франції.

Тимчасом у Франції мав уже початися позаочний суд проти Петена за державну зраду; тепер цей суд відкладається до приїзду Петена. Заповіджена розправа викликує в Франції велике зацікавлення.

АЙЗЕНГОВЕР ЗАПРОШУЄ ДО РОЗСЛІДУ КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРІВ

Ґенерал Айзенговер запросив Аліянтську Комісію Воєнних Злочинів вислати своїх представників для розсліду німецьких концентрайних таборів.

У британськім парляменті поставив посол Ґриґ внесок, аби Англія відплачувалася однаковою монетою німцям за їх голodження воєнних бранців. Парлямент відкинув пропозицію й заявився за те, аби Британія придержувалася женевської конвенції в цій справі без огляду на те, що робить Німеччина.

НІМЦІВ ЖДЕ ГОЛОД

Директор 21. секції військового уряду в Европі сказав у Парижі представникам преси, що 4 міліони німців у Рурщині стоять перед загрозою голоду, головно внаслідок хаотичних відносин, що їх лишили націсти. Він казав, що питання адміністрації окупованих німецьких провінцій є багато важче, ніж переведення їх військової окупації.

ЧУТКА ПРО ВБИВСТВО ШУШНІҐА

Бранці, визволені американськими військами з концентраційного табору в Фльосенбурґу, кажуть, що націсти стратили Курта Шушніґа, бувшого канцлера Австрії, та д-ра Шахта, президента Райхсбанку. Шахта націсти арештували минулого літа по невдалім замаху на Гітлера, а Шушніґа держали ще від окупації Австрії в 1938 році.

ЕРНІ ПАЙЛ МІЖ СВОЇМИ ВОЯКАМИ-ТОВАРИШАМИ.—Ціла Америка засумувалась, як дізналась, що з японського скоростріла погиб славний воєнний кореспондент, Ерні Пайл, що то своїми кореспонденціями з поля боїв обєднував вояків з серцями і думками його найдорожчих, чи взагалі з нами всіми, що є на домашньому фронті. Ця знимка знята кілька днів перед його смертю. На ній бачимо, як Ерні Пайл ділиться циґаретками з одним з маринарів.

ДВІ СОВЄТСЬКІ АРМІЇ ЛУЧАТЬСЯ В БЕРЛІНІ

Зо злукою в Берліні двох советських армій, а саме Першої Білоруської та Першої Української Армії, добуття німецької столиці поступає скоро вперед. Червона Армія добула вже дворець Шлайшер та всю північну й східну частину міста та вислала клюги в самий центр. Більше ніж половина Берліна в російських руках.

ҐЕБЕЛЬС ОБІЦЮЄ ДОПОМОГУ БЕРЛІНОВИ.

Д-р Ґебельс, націстичний міністер пропаганди та „ґавлайтер" Берліна, закликав берлінців до боротьби на життя й смерть, обіцюючи їм посилення в військах, стягнених з інших фронтів. Виходило би, що німці стягають війська зо західного фронту, аби їх кинути проти советських. Одночасно націстичне радіо далі запевняє слухачів, що Гітлер особисто веде оборону Берліну.

Кажуть шведи, що недавно приїхали з Берліна, що націстичних закликів до боротьби сліпо слухають і очайдушно боряться далі тільки молоді німці, часто просто діти. Кажуть, що їх ніщо так до бою не загріває, як вид церемонії надавання залізних хрестів їх полеглим товаришам.

ЩЕ ПРОБУЮТЬ РОЗБИВАТИ АЛІЯНТІВ ПРОТИВЕНЬСТВОМ ІДЕОЛЬОҐІЇ.

На одній з немногих оставших націстам радіових стацій ще далі говорить британський громадянин, що веде пропаганду для Гітлера як Лорд Го Го. В останній своїй промові він доніс, що битва за Берлін зближається до свого вершка, а при тій нагоді остерігав британців, що з упадком Берліна, переможе большевизм, а тоді вже ні ріка Рен ні Англійський канал не захоронять Британії перед большевизмом.

ЗАПОВІДАЮТЬ СТРІЧУ АНҐЛІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ І СОВЄТСЬКИХ ВІЙСЬК.

Московське радіо заповіло близьку стрічу американських і британських військ зо советськими. Стріча мала би за цею заповіддю відбутися між ріками Ельбою (Лабою) й Мульдою.

Кореспонденти при американських військах подають, що в кількох місцях американські війська вже стрінулися зо советськими.

САМІ НІМЦІ ЖЕРТВОЮ НАЦІСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ.

Почерез американські лінії втікають зо сходу сотки тисячів німецького цивільного населення. Розпити між ними виказали, що вони піддалися націстичній пропаґанді, зверненій проти большевиків. Залякані націстичною пропаґандою, що большевики будуть грабити й насилувати, німці кидають фарми й доми та біжать насліпо на захід. Американські кореспонденти прирівнюють втечу до мандрівки народів. Американські війська пробують здержувати цю навалу, котра перешкаджає поважно наступови аліянтських військ, але страх німців сильніший від усякого переконування.

АМЕРИКАНЦІ ДИВУЮТЬСЯ СЛАБОМУ ОПОРОВИ НІМЦІВ.

Американська Третя Армія посувається скорими маршами внапрямі австрійської границі, все ще шукаючи за ославленою націстами „національною редутою". Досі її признак ще не найшли. Опір німців надиво слабий. Ходять чутки, що Гітлер виставив свою останню редуту десь коло Зальзбурґа й Берхтесґадена.

ПЯТА АРМІЯ ПЕРЕХОДИТЬ РІКУ ПО.

Пята Армія перемогла найбільше водне забороло в Італії, північно-італійську ріку По. Перейшовши її в кількох місцях, аліянтські війська встановили за нею причал, 15 миль широкий, що скоро далі зростає.

Аліянти заняли низку важних міст, між ними Ферару, Модену, Ля Спецію та Бодено. Ворог покинув у кількох місцях кольосальні воєнні припаси. Аліянти взяли в полон 40,000 бранців.

ПОРІВНАННЯ ВОЄННИХ СИЛ ПРОТИВНИКІВ В ЕВРОПІ.

За обчисленнями воєнних обсерваторів, російські й західно-аліянтські війська в Европі числять разом коло 13 міліонів вояків. Проти них переможена німецька армія може виставити коло 2 міліони 250 тисяч вояків. Гітлер саме має тепер щоправда 150 до 175 дивізій, але ні одна з них неповна.

Щодо порівнання сухоземних військ самих аліянтів, то Сталін, кажуть, має 8 міліонів 250 тисяч вояків, а ґенерал Айзенгавер коло 4 міліони 500 тисяч. У ці числа не враховано ще аліянтських військ в Італії та югославської армії, котрі зчасом візьмуть участь у остаточнім бою в центральній Европі. До німецької сили не зачислено яких 125,000 німців, що осталися в Норвеґії на оборону субмаринових баз, та яких 175,000 німців, оставлених у Югославії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Заграницею		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД ОСУДОМ ІСТОРІЇ

Не було здається в цій війні фактів, які потрясли би моральною свідомостю світа до того ступня, до якого це зробили відкриття німецьких концентраційних таборів. Збирала в них німецька влада прерізних людей. Загнали до них націсти наперед людей таки німецького роду, що не погоджувалися з нацизмом або націстичним урядом. Погнали туди далі людей різних чужих народів, що їх німці признали ворогами Німеччини, головно жидів. Далі воєнних бранців з різних армій, що з ними Німеччина воювала. Ще далі людей, силою забраних з окупованих країн, часто людей, що націсти призначили на рабів Німеччини, як вони стали нездібними до праці. Можливо, що були там і колишні нацисти, що чимось спроневірилися німецькій націоналістичній ідеї. Всі ці люди були засуджені на різні знущання, на муки, звичайно лячні, та на остаточну „ліквідацію". Звичайним засобом „ліквідації" було голодження та душення ґазом.

Про такі табори доносили вже давніше з Польщі. Широкого розголосу набрався табор у Майданику та табор в Освенцімі. Як довго вони були на сході, десь далеко від безпосередньої стичности зо західними Аліянтами, справу трактовано на Заході досить байдужно. Коли одначе такі табори відкрито на дорозі американських і британських військ, а до того в них відкрито багато американських воєнних бранців, справа вмить прибрала для американців і британців значіння справи, яка їх дотикає особисто. Побачили тепер американці й британці, що німецькі концентраційні табори це зовсім не справа, до якої вони особисто не причетні.

Відкриття мало далеко йдучі відгуки. Передусім справа покарання воєнних злочинців набрала зовсім іншого вигляду. Люди, що були за лекше трактування нацистів, вмить перемінилися на прихильників гострих кар.

Мало відкриття далеко йдучий вплив на настрої американських вояків. Ці вояки, що за донесеннями багатьох обсерваторів, дивилися на воювання як на прикрий „джаб", який їм треба виконати, а поза яким одначе вони не бачили ніякої ідеї, тепер неожидано зовсім виразно побачили різницю між американським світоглядом а націстичним, „побачили, защо властиво вони воюють".

Побачивши такий вплив на власних вояків, аліянтська команда тепер ще задумала подати німецьким дітям у будучих школах образки, зняті з німецьких концентраційних таборів, та вибрані опінії всіх країв про ті табори, аби в цей спосіб розбудити в них сором за той період німецької історії, котрий націсти хочуть представити найкращим вицвітом німецького націоналізму. Чи вдасться ця спроба серед німецького народу, не відомо, що одначе ця афера перейде в історію людства поза Німеччиною як одна з найчорніших карт, про це немає найменшого сумніву.

ЧУЖІ, А ЯК СВОЇ?

Відома американська журналістка, Ен О'Гер МекКормик, згадала тому кілька днів у своїй колюмні в Ню Йорк Таймс знов за Карпатську Україну, з нагоди повороту президента Бенеша на територію Чехословаччини.

Як людина, що не є нічиїм потакайлом, а висказує свою думку, вироблену на підставі знання і власних обсервацій, не забула вона згадати і за ту іронію, що президент Бенеш вернув тепер на землю Словаччини з автономією, якої той край не міг діждатись в часах, коли Бенеш сидів у Празі, та коли, якщоб така автономія була тоді дана, многі події булиб розвинулись інакше...

Подібне, можна сказати, очевидно і про Карпатську Україну, про яку хочемо тепер згадати, але не в тому змислі. Хочемо пригадати, як свого часу згадана журналістка описувала геройство Січовиків в Карпатській Україні, що то намагались своїми слабими силами боронити щось таке, що було просто божевіллям, колиб брати справу збоку холодного обрахунку. Американська журналістка, що в той трагічний час була в Карпатській Україні, добре знала про гітлерівські махінації, про націстівську пропаґанду та її обдурювання. Та проте вона вміла добачити зерно, мрію, глибоку ідею тих, що не зважаючи на ті махінації, як і те, що зістали лишені сами собі, без зброї й помочі, гинули за велику справу — відродження української державности, хочби тільки на клаптику землі на світі. Свободолюбна американка відчула це і дала тому вираз, пишучи про це в надзвичайно благородний спосіб, як і про ціле намагання карпатських українців відродити українську державність.

Як [illegible] добре знала, який буде практичний вислід з тих мрій супроти націстівського фальшу, мадярської агресії та польського цькування. Та проте вона відзначила ось цей порив своєю особливою увагою, добре розуміючи, що саме такі моменти відзначаються історією боротьби за ідеали свободи як творчі.

Теж і тепер, як сказано, вона згадала за цю країну, коли писала про поворот през. Бенеша на чехословацьку територію. Пригадала, що Карпатська Україна була „один день републикою", себто незалежною державою українського народу. Згадала, що та земля, була недавно місцем, де плянували про незалежну Україну... Так, як і на західно-українських землях під Польщею...

Коли іде про Карпатську Україну, пише Ен МекКормик, то Росії не залежить тут так дуже на території, як не залежить їй і на західно-українських землях, були під Польщею. Тут, пише вона, іде Москві про що інше, про те, щоб мати під собою усіх українців...

Отже просто іде про те, щоби нігде в світі не було такого клаптика української землі, де моглиб українці далі плекати якийсь самостійницький рух, далі мріяти про якусь незалежну Україну. Ось це, а ніщо інше, хотіла Ен МекКормик отсим сказати.

Ось так американка, що вміє глядіти на світові події отвертими очима, а при тому ще й старається навіть у теперішних обставинах, сказати як не цілу, то хоч недоговорену правду, пише про „визволення" Карпатської України, чи взагалі України.

А що пишуть деякі ніби українці? Не тільки комуністи, ще й деякі інші?

Микола Чубатий.

Покаянна мова Василя Маклакова та Василя Свистуна

III.

Слова Василя Маклакова та Василя Свистуна різняться ще тим, що перший говорив не під пресією сили, тільки під пресією патріотизму; захотів сплатити довг вдячности Советам за винесення Росії. Знова Василь Свистун заговорив тому, бо перед силою Советів не видить іншого виходу.

Перед нами є отже одно із підставових питань громадського життя — відношення ідеї до сили. Цеж те саме питання, що виступає в заранніях европейської християнської цивілізації: Чи первісні християни, репрезентуючі нову ідею волі й братерства, ідею божественности своєї християнської віри, стоючи в обличчі переможних західних леґіонів мали капітулювати, чи ставати проти них з піднесеним чолом до гори? Безперечно, що було много християн, що капітулювали, як Василь Свистун, але хто про них нині памятає? Історія їх навіть не записана. Але були теж християни-мученики, що не зважаючи, як здавалося, на безнадійність, вірили твердо в свою ідею, за неї гинули і так по десятках, а то й сотках літ, їхня ідея виходила переможною. Залізні римські леґіони, всесвітне панування римської поганської імперії розвалилося, а запанувала цивілізація, що вийшла з тої ідеї.

Питання ідеї та сили цеж проблема, що товаришила визволенню всіх новочасних европейських націй, колинебудь поневолених. Чейже безнадійністю був почин Жанни д'Арк ставати проти переможної Англії; безнадійністю був революційний рух італійського національного рісорджіменто (відродження) в обличчі могутньої Австрії; безнадійністю і то майже непочитальністю був революційний рух польських самостійників 19-го століття ставати проти трьох потуг Росії, Прус та Австрії; такою самою безнадійністю було теж російським революціонерам ставати проти сильної державної машини царської Росії. А проте, по десятках літ боротьби таки ідея виходила непереможною в змаганню з силою.

Такою на око ошоломлюючою силою є теж нині Совети. Вони перші зачали торощити силу націстичної Німеччини. Вони нині є рішальним чинником у міжародній політиці. Совети окупують цілі нові держави, установляють там свої уряди; в одних бувших державах звичайних ґубернаторів, в других маскованих ще ґубернаторів під назвою „приязних урядів". Цеж потуга військова та політична. І як нам, синам України, ставати проти неї! Цеж вповні безнадійна справа.

Українська національна ідея стає супроти потужної російської сили. Повторюється це саме явище, що було нераз в в історії людської цивілізації. Річ природна, що говоримо тут про людей, що їх громадське життя інтересує та в їх життю відграє якусь поважну ролю. Одні вірять в ідею непохитно, навіть вірять супроти всякої безнадійности; як казала Леся Українка — „контра спем сперо". Другі заломлюються, тратять віру, що їхня ідея настільки сильна, що може вийти переможною супроти таких труднощів. Своє заломання прикривають ці останні серпанком компромісів, реалістичного підходу до політики, тощо. Встидаються прямо признавати, що стратили віру в саму ідею, в її животність, що заломилися, як ці тисячі первісних християн, яких було неменше як мучеників, тільки що їх історія не записала, бо вони для поступу цивілізації неінтересні та безвартісні.

Де і коли можлива реалістична політика компромісу?

Зокрема, коли йде про реалізм в українській політиці, то цілком певно, що до ведення реалістичної політики непокликана еміґрація українців за морем. І то з багатьох причин. Поперше, українці за морем не знають докладно дійсного положення на українських землях під сучасну хвилю; письмо адвоката Василя Свистуна є ярким доказом, що він цілковито не орієнтується в дійснім положенню українського народу від початку визвольної боротьби з часів першої світової війни по нині. Незнання дійсного стану на українських землях походить звідси, що інформації з преси, листів, тощо, ніколи не стануть вистарчальним. Це видно з цілої мови В. Свистуна.

Знати дійсне положення на рідних землях, це річ основна. Без неї взагалі ніякої політики робити не можна, а зокрема плянів реалістичної політики. Виступ В. Свистуна є жалюгідним прикладом відчуження заморського діяча-еміґранта від рідного ґрунту.

Засадничо реалістичну політику можуть робити тільки українці на рідних землях тоді, коли дійсно положення нації зміняється на краще. Тоді теж треба переводити ревізію своєї політики, не нарушуючи основної національної ідеї — стати господарем на власній землі. Бож ясним є, що коли щось можна осягнути у противника компромісом, без фізичної боротьби, то здоровий розум каже вибирати такий компроміс. І тоді реалістича політика є щира.

В виїмкових випадках реалістична політика на рідних землях є часом оправдана так само, коли положення нації стає невиносиме, а нація жити мусить. Тоді реалістична політика не є щирою, але удаваною. Одна ґрупа для добра гнобленої нації бере на себе обовязок важкої національної служби шукати компромісу з лютим ворогом, щоби дістати можливо найбільше віддиху для нації. Нація ідеї не тратить з очей. Не тратять її навіть носії того понижуючого компромісу. Такою реалістичною політикою була політика УНДО супроти Польщі в останних роках, такою напевно теж нині є політика багатьох українських діячів під Советами, що для ратування цінностей нації мусять позірно заспівати часом і пеан на честь Сталіна, щоби могти жити та для нації працювати аж до кращих часів.

Навіть революціонери-націоналісти не осуджували угодових діячів УНДА, бо знали, що й угодовці як Целевич та Мудрий, не зважаючи на свої льояльні заяви в соймі; в душі лишилися такими самими самостійниками, якими були. З таким поступованням можна годитись, або й ні. Та найбільше таких, що осуджують таку політику, є — на еміґрації, себто у вільних країнах, де їм ніщо не грозить. Хто жив одначе на рідних землях під окупацією, той розуміє неодин крок підяремних українців та їх оправдує. Історія може їх колись навіть славитиме, бо вони навіть свою добру славу для правдивого добра нації жертвували.

Інша справа з українцями на еміґрації. На угодову, реалістичну політику на вільній американській землі вони не мають ніякого права ані основи. Реалістична українська політика в Америці це нині пряма капітуляція української національної ідеї перед російською силою, а ніщо інше.

В який ідеал мають вірити заокеанські українці?

Василь Свистун скапітулював не тільки як українець, але теж як канадієць. Він, громадянин вільної країни, що не знає компромісу з диктатурою, скапітулював перед російською диктатурою. Як українець скапітулював перед російською силою, заслонюючися, що він склонив голову перед українською державою, яку він узнає за дійсність. І в цім саме й основна різниця поміж Свистуном та Маклаковом.

Для України Росія Советська за той час ані на йоту не змінилася на ліпше; навпаки, розвій йде постійно з року на рік до гіршого. Василь Свистун вважав отже потрібним скапітулювати; але не тому, що Советська Росія наближається до Свистуна, тільки Свистун до Советської Росії, переходячи на ідеольоґічні заложення теперішної націоналістичної Советської Росії, званої СССР.

В часі теперішної війни, зокрема в 1942 році, коли Гітлер був опанував Україну, Москва позволила видати одну чи другу книжку, писану сміливішою мовою. Тоді О. Корнійчук став заступником комісаря заграничних справ. Та як тільки минула німецька небезпека, все стало вертати на старі рейки. Не є і не може бути українською державною територією земля, на якій сини України не чуються беспечними та свобідними перед аґентами московського Народного Комісаріяту Внутренних Дел!

Стане в Україні життя змінятися на краще, чутися стануть українські люди в Україні вільнішими, ми будемо тим раді. Та рівночасно будемо памятати, що для американця та для канадійця українського роду американський і канадійський ідеал волі у життю наших братів в Европі все лишиться ціллю, до якої ми, жителі американського континенту, маємо прямувати.

(Кінець).

ЖАРТИ

З Шотляндії.

Молодий зять стрічає свого тестя небавом після шлюбу. Тесть висловлює свою радість, що зять купив своїй молодій жінці дороге футро. При цьому каже тесть до зятя: „Знаєш, Іване, моя доня вже давно повинна була дістати таке футро".

За кілька днів тесть дістав рахунок від кушніра за футро, доставлене його замужній доньці. Тяжко було йому зрозуміти, чому то він має платити за це футро!

ҐЕЗА ҐОРДОНІЇ*)

ВРАЗА

У нашому селі теж трапляються історії, що їх називають романами. Але наші романи не такі вигладжені й не зложені згідно з такими правилами як книжкові. Найчастіше є тільки початок і середина. Кінець завжди той самий: деревляний хрест, вбитий у землю, в головах героя.

I.

Яких пятьдесять років тому Іван Паїш витягнув кепське число при бранці; його взяли до війська. Кажуть, що це був гарний, стрункий юнак. Його мати й одна молода дівчина провели його аж до границі; ввесь час обі плакали, це само собою розуміється. Ще й сьогодні бачимо те саме кожної весни: стару жінку й молоду дівчину на вулиці комісії для бранки, як серед плачу проводять хлопців, що мають на капелюхах трибарвні стрічки, та йдуть гуртками, співаючи й вигукуючи з радощів.

На границі Іван Паїш поцілував обі. До старої сказав:

— Ех, люба мамо, ех, моя дорога!

А до молодої дівчини:

— Ех, моя маленька, ех Лідо, моя голубко.

Віршами чи вишуканою мовою говорять тільки жовняри, що прощаються на сцені.

Сім літ після того Іван несподівано вертається. Справді, його ледви пізнають під його великим хвилястим вусом. Це правда, що його однострій десятника з трьома зірками також багато зміняє його вигляд. На возі також якась жінка з хлопчиною, обоє чорноокі.

— А що-ж це за жінка? — спитала його мати.

— Це моя жінка й моя дитина.

Стара й їх поцілувала як позлазили з воза.

— Хай вас Бог благословить, люба невісточко... А я й не ждала!...

— Можете говорити до них, скільки хочете, вони не розуміють ні словечка.

Звернувся до своєї жінки і сказав їй щось по-італійському, після чого вона поцілувала руку своєї свекрухи. Що за смішна ця італійська мова, не розуміти з неї ніже слова!

— А Ліда? — спитала стара з задумою в очах.

— Ліда?

— Еге ж.

Остовпілий Іван Паїш глянув на матір:

— Хіба вона ще дівчина?

Стара закліпала очима спустивши зір:

— Вона дожидала тебе.

Іван Паїш потряс головою, як той, що будиться з глибокого сну. Знизав раменами. Потім одною рукою взяв за стан молоду дружину з Італії, другою свого сина за ручку й завів їх до кімнати.

II.

Що сталося з молодою дружиною з Італії?

Я й це знаю.

Вона навчилася по-мадярському.

Але вона не скинула свого рідного одягу. Носила його до смерти. З того приводу ніхто з неї не посміхковувався, бо-ж це була жінка Івана Паїша. Ніхто не глузує з жінки, якої чоловік бився у стількох битвах.

А що-ж сталося з Лідою?

Першої неділі Іван підмастив вуса. Причеплені на грудях три медалі хапали за очі, хто тільки на них глянув. І йшов таким поважним кроком на велику Службу, що можна було вірити, що дерева кланятимуться йому порухами своїх корон.

Люди, як звичайно, зібрались під церквою. Чекали дзвонів, а цим разом між ними й Іван.

— А ось йде! — кричали наперед хлопці.

Він справді надійшов.

Але чому сам прийшов?

Повинен-же був привести свою жінку.

А може приведе її пополудні, на вечірню. Може бути, що там такий звичай, у тім чужім краю.

Поважний, повільний, здоровкався Іван Паїш наліво й направо. Спрямував свої кроки в сторону дівчат. Та хід його став непевний. Його обличчя зблідло. Обличчя Ліди теж бліде як стіна.

— Лідо, — промовив Іван — не пізнаєш мене?

І простягнув руку до молодої дівчини.

Але вона її не взяла. Міряла його згори до долини.

— Йди геть, падлюко!

Після того Іван і його жінка ніколи не бачили Ліди і вона їх не бачила. Коли трапилося, що йшли вулицею одно за одним, вдавали, що не бачуть одно одного. Ліда зберегла тільки трохи дружби з матірю Івана. Але й вони ніколи не говорили довго, бо стара жінка могла говорити тільки про свого сина.

III

Влітку у нас правиться Служба кожного дня в шестій годині ранку. Це тільки читана Служба Божа. Священик перед вівтарем. Я на хорах. Граю на органі, співаю. Парохіяни в ту пору не в церкві; вони тут і вам, всюди, в полю. Жнуть.

Тільки двоє старезних приходить до церкви: бабуся з пригнутою спиною і дідусь з головою, що заєдно труситься. Одно приходить з долішного кута на друге дзвонення, друге в тому самому часі з горішнього. Як бабуся дріботить по церкві, дідусь уже потрясає головою в лавці. Захований у своєму вівчарському кожусі, він перебирає свою вервицю. Бо навіть влітку він йде до церкви в кожусі. Якби ми стрінулися колинебудь на другому світі, я не міг би інакше уявити собі старенького між святими, як у кожусі на горбку білих хмар. Його вуси звисають аж до грудей, а кілька сивих мичок волосся холітається довкола шиї.

Що торкається бабусі, то вона завжди ходить у чорній хустині з тороками. Хустина зложена впоперек зпереду і завязана, а тороки на спині. І ще чорна шовкова хусточка на шиї. Тільки її обличчя біле як перґамент. Обличчя спокійне й поморщене, ніколи не загніване але й ніколи не всміхнене.

(Докінчення на стор. 4-тій).

*) Geza Gardonyi — визначний мадярський повістяр і новеліст († 1923). Серед старшої школи реалістів, що змальовували селянське життя у досить темних барвах, він належить до тих, що вміли внести в нього трохи ідеалізму.

ВІД 1. КВІТНЯ ЦЬОГО РОКУ ДО ЧАСУ ВІДБУТТЯ 21-ШОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ КОЖНА ДЕЛЕҐАТКА Й КОЖНИЙ ДЕЛЕҐАТ ПОВИННІ ПРИЄДНАТИ СОЮЗОВИ КОЖНОГО МІСЯЦЯ НЕ МЕНШЕ ЯК ОДНУ НОВУ ЧЛЕНКУ ЧИ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА

ВИСЛІД ЛІТЕРАТУРНОГО КОНКУРСУ

В квітні минулого року проголошено згідно з ухвалою Головного Уряду Українського Народного Союзу — в память 50-ліття Союзу — Літературний Конкурс на повість з життя американських чи канадійських українців.

В приписанім конкурсом речинці одержано такі повісти для евентуального відзначення конкурсовими преміями: „Діти степу", „Ганя", „Під зоряним прапором", „Зболіла душа" і „В краю свободи".

Усі ті праці розглянули підписані члени Конкурсової Комісії, покликані для цього діла Екзекутивою У. Н. Союзу. Дня 11. квітня 1945 р. відбулося в домівці У. Н. Союзу в Джерзі Сиgetti, Н. Дж., засідання цеї Комісії в цїли вирішення справи конкурсових нагород. Члени відчитали свої опінії та передали письма до актів. Потім розвинулась широка і основна дискусія. Вислідом цього було таке одноголосне рішення:

І) Першої конкурсової нагороди не признати ніякій з надісланих праць.

II) Другу нагороду в сумі $300 признати повісти „Діти степу", якої автором є Олександер Луговий, український письменник з Канади, з тим, що повинні бути узгляднені піднесені членами Конкурсової Комісії завваги. На додаткову працю, получену з тими заввагами, призначується авторови крім другої премії ще $200.

III) Визнано заслугуючими на згадку, бо відповідали вимогам конкурсу щодо величини і теми, такі праці: „Ганя", якої автором є п. Петро Хомляк з Канади, та „Під зоряним прапором", якої авторкою є п-ні Христина Мартинів з стейтів. Обидвом признано з цього титулу по $50. „Зболіла душа", що її написала п-ні Юлія Бабяк, не відповіла вимогам Конкурсу, хочби тому, що це коротке оповідання, але має деякий цікавий матеріял з нашого минулого, в тому і У. Н. Союзу, і тому відзначено сумою $25. „В краю свободи" ніяк не відповідає вимогам Конкурсу.

Джерзі Сити, Ню Джерзі, дня 11. квітня 1945.

КОНКУРСОВА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗУ:

Д-р Василь Галич, Дмитро Галичин, д-р Лука Мишуга, Омелян Ревюк.

Плянована пропаґанда

Щоб читач почувався до обовязку перечитати статтю, зазначити треба на вступі, що вона відноситься до американ-[illegible] українських справ.

Все те вяжеться з теперішнім положенням на воєнних фронтах, особливо на европейських, а також із міжнароднім політичним положенням.

Звісно, що департамент скарбу у Вашингтоні приготовляється до Семої Воєнної Позички. Вона плянована на місяць травень. Тепер минула половина квітня, а перед нами стоїть певна перемога над німцями в Европі. Все те треба тісно повязати, щоб зрозуміти, про що йде.

На 25. квітня заповіджена міжнародня конференція в Сан Франсиско. Сюди прийдуть представники з усього світу. Америка має славу великої справности в економічних справах. Департамент стейту саме в тому часі хоче перевести кампанію за Сему Позичку. Саме оця світова нарада може також помогти скарбовому департаментови пописатися своєю справністю.

Підготова до кампанії зроблена вже давно. Ще в осени урядовці департаменту скарбу повисилали знавців-психольоґів, щоб довідатися між населенням, яких би то закликів ужити, щоб позичка вдалася. Ці, так сказатиб, „полеві аґенти" склали свої звіти. На їх підставі інші знавці уложили різні гасла, яких можна буде вживати вчасі кампанії. Кличі складені так, що можна підобрати їх відповідно до хвилини чи до положення в краю або в світі. Заклики обраховані навіть так, щоб проповідники могли з них черпати інспірацію до проповідей.

Назву для нових бондів придумано як „Бонди Айзенгавера"; один з закликів звучить: „Закінчім роботу!" Окремо придумано гасла для робітника у фабриці, інакше для фармера, інакше для бизнесовця. Таксамо кожна околиця має свої специяльности, отже й їх використано у підготові для аґітації. Попри те видано брошурки — **вони вже готові**, видруковані — для промовців по радіо, для аґентів по фармах, для аґітаторів між робітничим населенням.

Але найбільше тепер рахують на День Перемоги в Европі, що то його назвали „Е-V Дей" („І-Ві Дей" — тобто „Юроп Викторі Дей"). По обрахунку знавців із департаменту стейту цей День Перемоги повинен припасти саме на час кампанії за Сему Позичку, отже легко буде зробити позичку популярною.

Нема сумніву, що кожен громадянин Америки радо закупить бонди, бо кожен хоче приспішення перемоги над ворогом і закінчення війни.

Ми виказали тут працю пропаґандивну великої держави для осягнення цїли, яка намічена із самого початку війни і яка є обовязком кожного громадянина. Сама пропаґанда це хіба свого роду мистецтво, отак, щоб виказати справність умових працівників, які переводять кампанію за позичку.

При цій нагоді хочемо звернути увагу нашим громадянам на обовязок пропаганди для спопуляризування української справи. Серед нашого громадянства є величезна амбіція: З Америки помогти створити незалежну українську державу. Не менше, ні більше, лише те. А хто має перевести це? На це відповіди нема. Є лише надія, що воно так станеться.

Зате є вже подекуди зрозуміння, що для осягнення якоїнебудь цїли, треба праці. І тут саме показується різниця в думках. Дехто думає, що так звану „народню працю" можна виконати тоді, коли на це прийде відповідна хвиля. Для прикладу наведемо теперішне положення. Йде конференція в Сан Франсиско. Майже кожен свідомий громадянин певний, що там мусить бути якась українська делеґація; що та делеґація мусить мати успіх, бо має за собою таку слушну справу, що вона просто кричить до неба; що та делеґація буде складатися з таких сильних українців, що зможуть порушити небо й пекло, аби осягнути свою цїль; і т. п.

Але чи багато громадян відзивалося на заклик Українського Конґресового Комітету, щоб заздалегідь складати дари на працю? Чи багато наплило листів із плянами, як працю виконати? Чи хоч сказав хто, звідки взяти гроші на виконання вже проголошених плянів? А що найважніше, коли якась праця була виконана, чи багато найшлося громадян, які розуміють, що на виконання праці треба було поробити видатки і що на покриття зроблених уже видатків треба прислати жертву?

Ці питання ставимо лише прикладово. Ставити домагання, щоб це або те зробити, легко. Але які сили є в нашій громаді на переведення праці, над цим мало хто призадується. Може між українцями нема відповідних письменників, політиків, дипльоматів і загалом впливових людей, а тоді треба шукати їх між іншими американцями? А коли найдуться відповідні люди, то хто то їм заплатить за таку роботу, як нема покладних фондів?

Таке от і тепер, коли наблизилася конференція в Сан Франсиско. Про це вже була мова кількома наворотами. В комунікаті Українського Конґресового Комітету була згадка, що про цю справу була мова на спільній конференції між представниками канадійців та американців українського роду. Чи це не повинно бути вистарчальним, щоб заохотити загал до присилання дарів, як не свіжих, то хоч би тих, що вже є призбирані?

Пишемо це тому, щоб через порівнання з велитенськими приготуваннями держави до Семої Позички пригадати нашому громадянству на потребу плянування й готовости до всілякої акції для спопуляризування української справи там, де на це є місце. Коли дехто не відчував цього давніше, хай хоч тепер освідомить собі і поспішить із даром на працю Українського Конґресового Комітету.

КОМУНІКАТ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

Ч. 2.

ВИКАЗ ЖЕРТВ ЗА МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ 1945 Р.

Дійсні члени:

По $10; Відділ 24 Союзу Українок, Елізабет, Н. Дж.; Українська греко-катол. церква в Питсбурґ, Па.; Укр. гр.-кат. церква св. Михаїла, Балтімор, Мд.; У. Н. Дім, Інк., Джерзі Ситі, Н. Дж.; Укр. Гор. Клюб, Питсбурґ, Па.; Укр. Амер. Гор. Клюб, Вотервліт, Н. Й.; Сестр. Неп. Зач., Гемтремк, Міш.; Від. 385 У.Н.С., Мінеаполис, Мін.; Від. 12. Золотого Хреста, Шікаґо, Ілл.; Від. 7. У.Н.С., Мек-Аду, Па.; Від. 318 У.Н.С., Нортгемптон, Па.; Від. 18. Провидіння, Нортгемптон, Па.; Від. 44. У.Н.С., Нортгемптон, Па. Разом дійсні члени в березні $130.00.

Спомагаючі члени:

По $: о. В. Маньоський, П. Боднар, Н. Шульга, Анастазія Федірко, П. Демян, В. Шалайко, С. Каня, капітан Т. Ґалуш, ст. десятник Т. Лемішка, А. Лемішка, В. Гірчиця, С. Кінчик, В. Горошко, В. Сопотюк, В. Берко, Н. Боднарчук, П. Хруняк, Теодозія Чопяк, Параска Заяць, Н. Заворотний, А. Боднарчук, П. Осолінський, Г. Петришкович, Я. Стечкович, Т. Смаґула, М. Валків, Катерина Дацків, М. Бохонок, П. Скальський, Н. Василюк, Д. Кучевський, Б. Причилюк, Н. Угриновська, Н. Костів, Е. Винницький, А. Блавуцяк, Т. Чорній, о. І. Врублевський. По $10: о. С. Гриньох, В. Лис, А. Онисик і Я. Удич. Разом спомагаючі члени $230.00.

Жертви та збірки:

о. І. Ф. Шнурер, збірка на золотім весіллю п-ства Д. Бурчицьких, $15.00; Осип Кручка, дохід з забави, Гемтремк, Міш., $100.00; В. Гірчиця, збірка, $22.00; О. Козак, збірка від членів від. 385 УНС., $12.00; О. Харко $1.00; Н. Василюк, збірка від 353 УНС., $10.00; В. Павлів, збірка на хрестинах в домі п-ства Перетятків, Н. Й., $30.00; Збірка член. від. 318 УНС., $11.50; о. В. Уляницький, збірка в церкві св. Івана Хрестителя, Нортгемптон, Па., $45.00; Збірка членів від. 188 УНС. $16.00. Разом збірки і жертви $262.50.

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Дійсні члени	$130.00
Спомагаючі члени	230.00
Збірки і жертви	262.50
Разом за березень	$622.50

Жертви переслані на Сиротинець та Школу в Стемфорді — були **призначені жертводавцями на ту цїль.**

Справлення імен:

В Комунікаті за місяць січень та лютий має бути з Менчестер, Н. Г., Український Горожанський Клюб $25.00; А. Ярош $2.00. Жертводавці: П. Кухар, Й. Петрик, П. Хомяк, Гр. Лесюк, П. Мигаль, І. Струсяі, Р. Бойко, Ю. Синидяк, Т. Кіт.

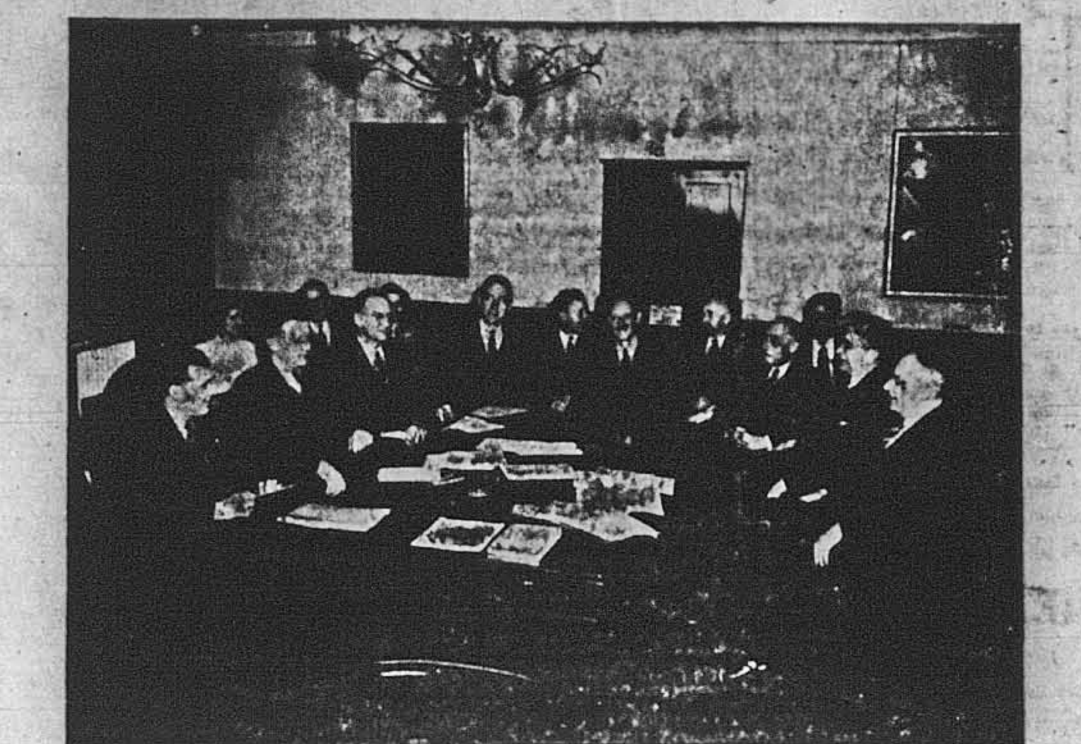
Балтімор, Мд.: Від. 156 УНС, має бути 156 У. Н. Помочі.

Ст. Луїс, Мо.: жертводавці: Петро Лесь, Йосиф і В. Хлопяк, Василь Щуплялик, Йосиф Гресько. Ці жертви зібрані в часі коляди п-нею Теклею Єзусько.

З огляду на це, що книжки Злученого Українського Американського Допомогового Комітету мусять бути ведені в англійській мові, просимо усіх жертводавців подавати спис імен і назвищ жертводавців в англійській мові — або **дуже читко** в українській мові, щоб можна уникнути помилок.

Усі жертви та членські вкладки посилайте негайно до:

United Ukrainian American Relief Committee
847 N. Franklin Street
Philadelphia 23, Pa.

ПЕРШИЙ ДОГОВІР в справі допомоги українським жертвам війни в Европі, підписаний в Бостоні, Масс., дня 20-го березня 1945 між Злученим Українським Американським Допомоговим Комітетом та Юнітерйен Сервис Коміті. Особи зліва на право: **Едвард Кагил,** директор; **Евген Рогач,** касієр Укр. Ам. Доп. Комітету, **суддя Лоренс Ґ. Брукс,** член екзек. ком.; **Едвард Вітте,** кас.; **Вилієм Емерсон,** предс.; **Алфред Вітман,** секр.; **Сет Т. Ґано,** м. предс.; **д-р Фредерик М. Еліот,** президент Америкен Юнітерйен Коміті, і **д-р Чарлс Р. Джой,** дир. Юнітерйен Сервіс Коміті".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

БОСТОН, МАСС.

Свято Шевченка.

Цьогорічне свято на честь Тараса Шевченка в Бостоні мало інший характер, ніж попередними літами. Нема молоді, не можна було приготовити нових пісень, тож о. В. Каськів, парох української православної церкви відправив панахиду в церкві по Службі Божій в неділю 8. квітня за спокій душі Тараса, сказав відповідне слово про нашого ґенія і перевів збірку в церкві на цїли Українського Конґресового Комітету.

Пополудни в церковній салі відбулася перший раз вистава сценічної картини у 2. діях, під заг. „На Шевченковій Моґилі" з прольоґом „На Чернечій Горі".

В першій дії виступають українські історичні постаті, які прийшли поклонитися на моґилу Тараса, яка стоїть на сцені з березовим хрестом. Ці українські патріоти ведуть між собою розмову, яка переповідає події з історії України в таких зворушливих словах, що приявні переживають усю траґедію і славу рідної землі. Перша дія закінчується появою русалок на моґилі при відповіднім освітленню.

Другу дію розпочинають русалки піснями з Кобзаря, опісля приходять шкільні діти зложити поклін Тарасови.. Вони виголошують вірші Шевченкові, а хор кінчить „Заповітом".

Як додаток виставлено ще Апотеозу України на лад живих картин. Україна стоїть у кайданах, побіч неї стоять козаки, а старий Перебендя грає молитву за душу Тараса.

Ця вистава стала предметом розмов у цілій околиці, бо вона зробила величезне враження на видців.

Як згадано, вчасі панахиди була збірка, а склали такі жертви:

По $2: А. Мусьоловський, Д. Кузь, С. Бойко; по $1: о. Каськів, Д. Сілінський, С. Кучер, В. Милован, П. Боднар, М. Милован, А. Сілінська, О. Кудрик, І. Купчик, Степасюк, А. Івашко, Н. Давискиба, Г. Костецький, П. Мороз, І. Гримак, І. Матейко, М. Шемета, Зінковський, С. Музика, Т. Січкоріз, П. Ульчак, Іван Томаш, Г. Зварич, С. Оверко, М. Захаркевич, К. Гринюк, А. Гончарик, А. Смарш, М. Майданий, Блащків, К. Коґут, А. Гурчиковська, М. Терлецька, М. Берестецька, А. Пашак, М. Гапанюк, М. Сороцький, С. Чопик, О. Школяр, К. Ярош, П. Улашкевич, І. Буцяк; по 50 ц.: М. Мартиник, Й. Берbелицький, М. Козулькевич, Т. Вонс, П. Кучер, С. Козак, А. Шемета, О. Шафранська, А. Бортник, К. Пужак, К. Жданюк. — Разом з дрібними жертвами $65.00.

Н. Давискиба.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З праці Українського Американського Горожанського Клюбу.

Кожна наша орґанізація старається, по своїм силам, піднести наше народне життя та скермувати його на правильний шлях.

Найстарший Горожанський Клюб у Філядельфії та усі його члени теж ведуть таку працю. Однак — як це випадає для найстаршої горожанської орґанізації ця праця тому успішніша, що Українсько Американський Горожанський Клюб при 847 Н. Френклин вул. являється центром усього нашого орґанізованого життя.

Дотепер в цьому клюбі мають приміщення відділи У. Н. Союзу, Провидіння, Народної помочі, Ветерани, Хор, Товариство Воєнних Матерей і багато інших.

Цей клюб відступив даром льокаль для переведення бондової кампанії Українського Конґресового Комітету, на суму 5. міліонів долярів (від січня до квітня 1944) та відступив безплатно льокаль для Українського Американського Допомогового Комітету.

На потреби Українського Конґресового Комітету зложив $100 та дає значні суми на усі гуманітарні цїли.

На зборах директорів цеї інституції, дня 12. квітня, запали дальші важні рішення:

а) Видати перероблену книжку 60 літ орґанізаційного життя українців у Філядельфії в англійській мові;

б) Створити історичний комітет для збирання матеріялів до історії української іміґрації стейту Пенсилвенія;

в) Заложити історичний архів при Горожанськім Клюбі.

г) Закупити потрібну обстановку для розбудови молодечого відділу при Горожанськім Клюбі.

ґ) Призначити на видання кожного числа журналу для наших вояків "Bugler" по $20.

Як виявилось на зборах, філядельфійський летун українського роду був приявний в Ялті, в часі важних історичних нарад — а багато наших вояків в Европі стрічають наших воєнних утікачів з різних країв.

Багато таких дуже цікавих подій треба зібрати та влучити до історії нашого стейту.

Історичний комітет проголосить небаром свій повний склад — та вже тепер прохає усіх, хто бажав би взяти участь в цій праці, подати негайно своє прізвище до:

Ukrainian American Citizens Club
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

Книжка видана горожанами минулого року п. н. 60 літ орґанізаційного життя українців у Філядельфії — вже майже розпродана. Своїм змістом зацікавила дуже широкі кола нашої іміґрації.

Ось це є короткий опис найважніших подій в нашому життю.

В. Ґ.

Допомогова акція серед українців у Франції

Користуючись з прихильности Редакції „Церковного Вістника", що дала свою згоду надрукувати звіт Благодійного Комітету, подаю до Вашого відома наступне:

В листопаді 1943 року, на запрошення старших громадян, я вступив до складу Благодійного Комітету для допомоги полоненим, робітникам та біженцям з України, а в грудні тогож року заступив бл. п. пана П. Пашина, що працював як голова того Комітету і який після тяжкої хвороби помер.

За цей час діяльности Благодійного Комітету були одержані від нашого громадянства пожертви грішми, речами та продуктами, які й були відповідно розділені між потребуючими, про що свідчить звіт, поданий нижче:

1) За час від 13. лютого, 1943 р. по 31 грудня, 1944. р. надійшло в скарбницю Благодійного Комітету:

а) від українських жертводавців у Франції — 129.143.-90 фр. б) з Шевченківського концерту 19,825.00 фр.

Разом 148,968.90 фр.

2) Видано за тойже час:

а) на купівлю речей і продуктів 86,835.50 фр. б) на адміністративні видатки 8,510.80 франків. в) на Шевченківський концерт 34,880.40 фр. г) як негайну допомогу потребуючим українцям 17,212.50 фр.

Разом 147,339.20 фр.

3) Залишається в скарбниці Благодійного Комітету (1. січня 1945) 1,629.70 фр.

4) Допомогова акція речами за час від 6. грудня 1943 до 31. грудня, 1944 р. виявилася в наступному:

а) одержано речей від жертводавців 653 шт. б) куплено речей 427 шт.

Разом 1,080 штук.

5) З того вислано:

а) українським біженцям у Львові — 574 шт. б) в табор (через п. Кузя) — 426 шт. в) до Берліна — 16 шт. г) українським хворим у шпиталях — 24 шт.

Разом 1,040 штук.

6) На складі Благодійного Комітету залишається з речей 40 шт., з того 15 шт. непридатних до вжитку.

Подаючи цей звіт до відома українському громадянству, маю за честь щиро й від серця подякувати всім жертводавцям, що виконали свій національний обовязок, подавши допомогу братам у біді.

Не зважаючи на те, що всякий звязок з полоненими та робітниками був заборонений, через Червоний Хрест та адміністрацію французьких шпиталів нам вдалося подати їм відповідну допомогу. Крім того, довелося прийти на поміч біженцям з України, допомагаючи їм в скруті грошами, одягом, їжею та тимчасовим мешканням. Всі ті, що зверталися по допомогу, в міру нашої змоги — діставали її.

Тепер, коли до Франції прибули представники советського уряду і взяли на себе піклування долею своїх громадян (колишніх полонених і робітників зі Сходу), ми вважаємо, що наше завдання щодо них виконане. Тимбільше, що й засоби, які були в нашому розпорядженні, вже вичерпані, а решта, що залишилася на 1. січня 1945 р., розійдеться на допомогу старим, що вже не можуть працювати, та хворим, які й тепер звертаються до нас зі шпиталів і санаторій. Безробіття, холодна зима, брак палива, їжі та одягу спричинились до збільшення хворих, особливо серед тих, що за старістю літ чи хворістю, також і раніше жили коштом благодійних французьких установ. Сьогодні Франція, розорена страшною і затяжною війною, бється з усіх сил, щоби якось задоволити пекучі потреби своїх громадян, що є цілком природним, отже, турботи про старих і хворих українців спадають на українське суспільство.

Благодійний Комітет і тепер до розпорядження громадянства, якщо воно й надалі підтвердить своє уповноваження Комітетові та надішле відповідні засоби, без чого, цілком зрозуміло, він не зможе провадити своєї роботи.

Від вас, громадянство, залежить рішення цього питання.

Ф. Лабушняк,
Голова Комітету.

ПЕРШИЙ ДОГОВІР.—Отсе є друга знимка, знята в часі переговорів представників Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету з представниками „Юнітерйен Сервис Кміті", яка представляє підпис договору. Зліва направо: **Евген Рогач,** кас. Укр. Амер. Допомог. Комітету; **д-р Фредерик М. Брукс,** през. „Юнітерйен Сервіс Коміті", **д-р Володимир Ґалан,** предс. Укр. Амер. Допом. Комітету і **д-р Чарлс Р. Джой,** дир. „Юнітерйен Сервіс Коміті".

Протидискримінаційний закон в стейті Ню Йорд

Недавно ухвалений для стейту Ню Йорк закон проти дискримінації на підставі раси, віри, кольору, чи національности є першим законом цього роду. Порушена справа має велике значення для цілої країни. Це було ясно вже тоді, коли президент Рузвелт створив Федеральну Комісію Справедливого Приняття на Працю, вважаючи її военною потребою. Леґіслятура нюйорського стейту вклала принципи тої комісії в свій закон. Можна сподіватися, що інші стейти підуть за прикладом Ню Йорку, під натиском публичної опінії, що домагається законів для дотримання постанов Конституції щодо цивільних прав громадян. По ухвалі закону подібні законопроекти були внесені в стейтах Ню Джерзі та Масечусетс. Інші стейти також розглядають ту справу.

Закон нюйорського стейту каже, що „дискримінація на підставі раси, віри, чи національного походження проти будьякого мешканця стейту... є справою, яка торкається стейту", бо вона „не тільки порушує права та належні привилеї мешканців, але загрожує самим основам демократії".

Дискримінація практикується при приняттю на працю. Для усунення цього роду дискримінації, закон — який входить в силу з 1-го липня — встановляє комісію з 5 осіб. Комісії надано право примушувати працедавців, робітничі юнії, та агенції посередництва праці виконувати закон, залишити дискримінацію. Комісія має це робити шляхом переговорів, догоди, де можливо; але як ці міри не доведуть ні до чого, може накладати кару. Порушення закону тягне за собою кару — $500, чи рік тюрми, або і те і друге разом. Дослідження комісії ідуть на розгляд суду. Комісії доручено також встановляти дорадчі ради по цілому стейті та заохочувати громади і освітні установи, щоб ширити доброзичливість і співпрцю поміж різними ґрупами стейтового населення.

В опозиції до закону були деякі особи з бизнесових ґруп, а також ті, що вважають дискримінацію проти-американською практикою, проте думають, що законна кара за дискримінацію не зменшить, а поглибить расові та релігійні напруження. На їх думку, дискримінація може бути усунена поступово, тільки шляхом освіти. Але з другого боку ті, що є за законом, кажуть, що освітні та інші установи якраз потребують законної підтримки в своїй праці проти дискримінації. В самому законі є згадка про важливість ролі освітних установ.

Громадянство з зацікавленням слідкує і чекає, як той закон буде примінюватися в житті. Обіцяна підтримка закону збоку деяких ліберальних та робітничих ґруп у місті Ню Йорку є запорукою успіху проти-дискримінаційного закону.

Загальна Рада — ФЛІС.

Враза

(Докінчення зо сторони 2-гої)

Не всі бабусі в нас так виглядають, тільки вона одна. Бо вона бідна ще не жінка, тільки дівчина. Сімдесятьлітня дівчина. Через хлопця! Цим хлопцем Іван Паїш, оцей дідусь з головою, що трясеться, що сидить у порожніх лавках: його вуси звисають аж до грудей, а кілька мичок волосся холітається довкола шиї.

Стара дівчина дріботить на три лавки вперед. Там зупиняється. Схиляє голову й підводить руки до грудей. Потім сідає в лавці, там де жінки, ліворуч. Бере великий молитовник, який носить під пахою і який називається „Сад троянд".

Нема більше людей. А я граю тільки на дерев'яних сопілках орґану та й зтиха підспівую ту прастару пісню, що починається цим важливим зідханням:

Небеса, земле, вогні, води і хмари,
Перли й золото, всі скарби світа,
Чому на душу навіяли ви чари?

Є нас, розуміється, тільки четверо чи пятеро в церкві, в тому вже й малий хлопчина, що служить до Служби Божої, отак, і кривий хлопець старих Ґаль, що за одного сотика на день надуває мішок від орґан.

Але можна би сказати, що й святі на стінах слухають Служби Божої: Непомуцен, під своєю зоряною короною, споглядаючи на небо; святий Павло спертий на мечі; св. Степан, що на гарній подушечці з червоного оксамиту подає свою корону Пречистій; чотирох євангелистів з понурими очима і свята Анна з набожними очима, що вчить читати свою донечку.

Ах, щось незвичайного та наша церква у ті літні ранки! Так начеб з позолоченого трикутника, що блищить над вівтарем, велике притьмарене око глядїло повне здивування вдолину. Начеб полумя свічок перемішувалося з соняшними зроменями, що входять крізь високе вікно. Орган жовкне й у глухій мовчанці вчуваю шепіт священика, коли він перетворює агнця в тіло Христове. Хлопець дзвонить тричі своїм розбитим дзвінком. І знову кілька хвилин тиша, а потім старий Паїш покашлює. Кашель гомонить на цілу церкву. За мною джміль дзижчить до шиб, паде й замотується в сухе листя, що залишилося тут, в церкві від Божого Тіла, з милим запахом сіна.

Старезна пара сидить мовчки на своїх місцях. Від часу до часу старий Паїш споглядає мелянхолійно на бабусю. Своєю головою, що трясеться, він киває „так" і „ні", але зернятка вервиці зупиняються в його руках. Вонаж, розуміється, нічого того не бачить. А коли Служба Божа скінчилася, вона цілує сторінку своєї книжки й тріскає замочком. Вони виходять одно перед одним, як люди, що не знаються, не здоровкаючись. Потім одно дріботить на горішній кут, а друге тягнеться на долішній. Перекл. **о. Б.**

ТАРЗАН, ч. 1165. Дивне приняття.

Тарзан чувся щасливим, коли побачив перше село на краю свого царства джунглів.

Він зблизився до нього з довірям, бож ці люди були його приятелями. Та коли начальник дістав вістку про його прихід...

...він скликав поспішно раду. „Закриймо брами", піддали старшини з ради.

„Нащо придасться закривати брами проти могутнього Тарзана?" сказав Гулва. „Я маю кращий плян".